

Utarło się w nauce polskiej, zwłaszcza w ujęciach podręcznikowych twierdzenie jakoby Mazowsze za Masława uległo reakcji pogańskiej i że właściwie Mazowsze i przedtem było również pogańskie. Z kroniki Galla wynika zaś, że Mazowsze już w X w. było chrześcijańskie. Trudno przyjąć, aby Mazowsze, które w IX w., za Mieszka I, lub jego poprzedników zostało włączone w organizm państwa Piastów nie podlegało wpływowi chrześcijańskiemu. Niewątpliwie chrześcijaństwo dociera na Mazowsze w X w., a najpóźniej na początku XI w. Na wzgórzu tumskim powstał kościół, podobnie jak baptysterium w katedrze poznańskiej. Powstanie kościoła w Płocku wiąże się z działalnością Benedyktynów na Mazowszu. Pierwsze opactwo benedyktyńskie założone w Trzemesznie na przełomie X i XI w. i zbudowano tam kościół w stylu romańskim. Prawdopodobnie w tym samym okresie powstaje w Płocku kaplica pod wezwaniem Św. Benedyktyńskich — Wawrzyńca i Aleksego i pod wezwaniem głównym Wniebowzięcia N. M. P. Kaplica ta, prawdopodobnie murywana przetrwała do końca XI lub pocz. XII w. i w późniejszym okresie została włączona do zbudowanej w pocz. XII w. przez b-pa Aleksandra katedry. Murów kaplicy należałoby prawdopodobnie szukać w murach tej katedry. Wskazywałyby na to teksty z XII w., mówiące 2 krotnie o znalezieniu relikwii w katedrze (o czym wspomina mgr. Cieśla w swoim referacie) — raz relikwii św. Wawrzyńca i Aleksego, drugi raz o znalezieniu relikwii w starej kaplicy podczas pogrzebu biskupa Piotra. Fakt odnalezienia relikwii na terenie katedry być może wiąże się z istnieniem na tym miejscu kaplicy, z której mogły one pochodzić. Znanie z kroniki Galla pasowanie Bolesława Krzywoustego, które odbyło się w dzień Wniebowzięcia N. M. P. miało prawdopodobnie miejsce w tej kaplicy. Pasowanie takie było zwyczajem związane z jakimś świętem kościelnym, a ponieważ innego kościoła w Płocku wówczas nie było, pasowanie w dzień Wniebowzięcia świadczy o tym, że kaplica ta nosiła wezwanie Wniebowzięcia.

2. Diecezja płocka powstała wg ks. Żebrowskiego za panowania Bolesława Śmiałego, prawdopodobnie w latach 1075—1076. Powstanie jej jest związane z przybyciem do Polski legatów papieża Grzegorza VII, którzy przywieźli z sobą dekret reformacyjny kościoła. W latach 1076—1077 musiał być już powołany biskup płocki. Wspomina o tym Długosz, który jako biskupa płockiego rządzącego diecezją od 1070 r. wymienia Marka, po którym objął diecezję biskup Ste-

fan. O biskupie Marku wspomina również Pa-procki, który opierał się na wiadomościach z rękopisów opactwa czerwińskiego. Rękopisy te znajdowały się w bibliotece Zamoyskich — większość z nich spłonęła. O istnieniu biskupstwa płockiego w XI w. świadczy wzmianka kanonika Wszereca z XVI w., który wspomina, iż przy restauracji katedry odnaleziono tablicę pamiątkową biskupa Stefana, rządzącego diecezją (wg Długosza) w latach 90-tych XI w. Biskupem płockim, o którym wspomina Gall był biskup Szymon, sprawujący urząd w latach 1106—1129.

3. Mgr. Cieśla wspomina w swoim referacie o kościele Wisławy. *Kanonik Mąkowski w artykule zamieszczonym w monografii ks. arcybiskupa Nowowiejskiego wysuwa sugestię, iż była to kolegiata św. Michała, która miała dwa wezwania — św. Michała i Najśw. M. P. Kościół Wisława jest prawdopodobnie identyczny z kolegiatą św. Michała, późniejszym kościołem pojezuickim, w którym obecnie mieści się liceum im. St. Małachowskiego.

4. Mgr. Cieśla wymienia dwie fundacje dominikańskie. Pierwsza z nich powstała w r. 1230 w starym osiedlu przy ulicy Piekarskiej, na miejscu gdzie był dawny kościół św. Trójcy, druga zaś w r. 1244 przy dzisiejszej ulicy Kościuszki. Skupienie 2 kościołów: kolegiaty św. Michała i kościoła dominikańskiego świadczy, że były one budowane w osiedlu miejskim. Natomiast druga fundacja dominikańska powstała za miastem.

5. Lokacja biskupa Piotra pochodzi prawdopodobnie z r. 1237. W dokumencie lokacyjnym przedrukowanym przez Lubomirskiego i Kochanowskiego zostało odczytane mylnie jedno słowo. Dokument stwierdza, że książę nadaje biskupowi plac „cum civitate”, plac z miastem i targowiskiem, z którego dochody miały iść do kas biskupich, natomiast w przedrukach słowo „cum” zastąpiono słowem „tum”.

6. Stanowisko Mazowsza w XII w. Stolicą Państwa za czasów Bolesława Śmiałego był Kraków, Mazowsze było zaś dzielnicą Władysława Hermana, który w oparciu o nie zaczął dobijać się władzy w całej Polsce. Po wypędzeniu Bolesława Śmiałego Herman pozostawił stolicę państwa w Płocku, a syn jego, Bolesław Krzywousty również najchętniej przebywał w tym mieście. Do r. 1138 Płock stale nabiera coraz większego znaczenia. Drugi z synów Bolesława Krzywoustego, Bolesław Kędzierzawy rezydował prawie stale w Płocku, mimo, że stolicą senioralną był Kraków.